

Streszczenie rozprawy doktorskiej

Autor: **Jarosław Krutak**

Tytuł: *Spór o tożsamość. Proces zjednoczenia Bielska i Białej Krakowskiej w latach 1945 – 1950 oraz jego konsekwencje*

Promotor: **dr hab. Zdzisław Zblewski, prof. UJ**

Data przygotowania streszczenia: **21.05.2023 r.**

Połączenie Bielska i Białej Krakowskiej oraz utworzenie nowego powiatu bielskiego, co nastąpiło 1 stycznia 1951 r., sprawiło, że powstało w ten sposób miasto o znaczącym potencjale, które swe korzenie wywodziło z dwóch ośrodków miejskich leżących na styku wyrazistych i odrębnych kulturowo regionów: Małopolski i Śląska Cieszyńskiego.

Oba miasta rywalizowały ze sobą na wielu polach, by wraz z rozwojem włókiennictwa w XIX w. stworzyć wspólny ośrodek przemysłowy. Sąsiedztwo, oprócz rywalizacji, wytwarzało także więzy gospodarcze i społeczne, co sprawiło, że w II poł. XIX w. pojawiła się koncepcja połączenia obu miast. Zamierzeń nie udawało się długo zrealizować ze względu na zmieniające się warunki polityczne. W okresie okupacji hitlerowskiej Bielsko i Biała zostały połączone ale tuż po wojnie przywrócono poprzedni podział.

Zacieśniające się jednak z każdym rokiem więzy sprawiały, że potrzeba połączenia stała się koniecznością. Proces ten nabrał tempa w II poł. lat czterdziestych, lecz im większa była potrzeba zjednoczenia, tym bardziej konflikt między władzami obu miast przybierał na sile.

Celem pracy jest przybliżenie procesu połączenia Bielska i Białej oraz ich powiatów, ukazanie stanowisk władz różnych szczebli oraz przeanalizowanie argumentów, jakie strony śląska i krakowska używały w sporze. Ma to pozwolić odpowiedzieć na pytania o charakter połączenia. Czy odbyło się ono na zasadzie równości, czy też było wchłonięciem jednego miasta i powiatu przez drugie oraz która opcja połączenia – w ramach województwa śląskiego czy krakowskiego – niosła większe korzyści dla połączonego miasta i powiatu? Ostatecznie Bielsko – Biała weszło w skład województwa katowickiego, ale należało także odpowiedzieć na pytanie, czy rozwiązanie takie było jedynym możliwym ?

Praca składa się z trzech rozdziałów. Pierwszy opisuje proces „zrastania” się Bielska, Białej i powiatów, od powstania miast do 1950 r. Zasadnicza część rozdziału dotyczy okresu powojennego, kiedy w kwestii połączenia doszło do decydujących rozstrzygnięć. Opisano w nim kroki, jakie w tym celu podejmowały władze, oraz jak lokalny spór przebiegał na szczeblach wojewódzkich w Katowicach i Krakowie oraz na szczeblu centralnym w Warszawie.

Rozdział drugi i skupia się na analizie argumentów, jakie obie strony używały w dyskusji nad sposobem połączenia. Argumenty te dotyczyły takich zagadnień jak historia, administracja, polityka, kwestie narodowościowe i społeczne, kultura, infrastruktura i gospodarka. Każdy z owych obszarów został poddany analizie, by ocenić, czy w przypadku konkretnej opcji połączenia obawy utraty tożsamości „strony przegranej” były uzasadnione.

Rozdział trzeci przybliży pierwsze lata Bielska – Białej i powiatu. Opisuje uroczystości zjednoczeniowe oraz pierwsze administracyjne decyzje, mające na celu unifikację odrębnych dotąd organizmów.

Uzupełnieniem pracy są aneksy, będące zbiorem najważniejszych dokumentów wytworzonych przez stronę śląską i krakowską.

A summary of a Phd thesis

Author: **Jarosław Krutak**

Title: *Dispute about unification of Bielsko and Biała Krakowska in the years 1945-1950 and its consequences*

Thesis supervisor: **dr hab. Zdzisław Zblewski, prof. in Jagiellonian University**

Date of the resume: May 21, 2023

Establishing of Bielsko-Biała, a municipality with a substantial potential, was a result of the unification from January 1, 1951, connecting two towns rooted in two distinctive and culturally separate regions: Lesser Poland (Małopolska) and Cieszyn Silesia (Śląsk Cieszyński). Both towns were competing each other on many fields, but finally, in 19th century, created one industrial center. Apart from the rivalry, vicinity developed economic and social ties, therefore the idea of the unification loomed into view in second half of 19th century. Nevertheless, fickle political conditions were a cause of lack of success in that intention.

Year by year, strengthening relations made the idea of the unification a necessity. That proces accelerated in 1940s, but the bigger was the need, the stronger was the conflict between the two towns.

A goal of the dissertation is bringing a knowledge about the unification of Bielsko and Biała, showing positions of various officials and authorities on different levels of political power. I'd also like to analyse arguments of two sides (Lesser Poland and Silesia) of the dispute; it is to answer the questions about a nature of the unification. Was it a connection of two equal towns or maybe one was taken by another?; what option could bring more benefits for both of them-joining Cracow Voivodeship or Silesian Voivodeship? Eventually Bielsko-Biała became a part of Katowice Voivodeship, but there was also a need to answer a question: was the solution so obvious?

Three chapters make the dissertation. First of them is about accreting of various parts of Bielsko and Biała neighbourhoods and surrounding municipalities, from founding the towns to 1950. Fundamental part of it applies to the period after WWII, when the pivotal decisions were made. What strides were made by various authorities and what was the nature of the conflict on both provincial (in Katowice and Kraków) and central (Warsaw) levels of political power.

Second chapter is an analyse of the arguments used by two sides of the dispute on the way of unification. It contains such topics as history, administration, politics, culture, infrastructure, economy, as well as social and national issues. Each of the searching areas was analysed, to evaluate the options, and to check if the threat of losing identity by „the loser” was real.

Third chapter shows first years of Bielsko-Biała and surrounding municipalities. Contains description of unification celebrations and first pivotal decisions to unificate the two municipalities, completely separate to that time.

There is also a supplement, which is a collection of essential documents made by Silesian and Cracow administrations.

